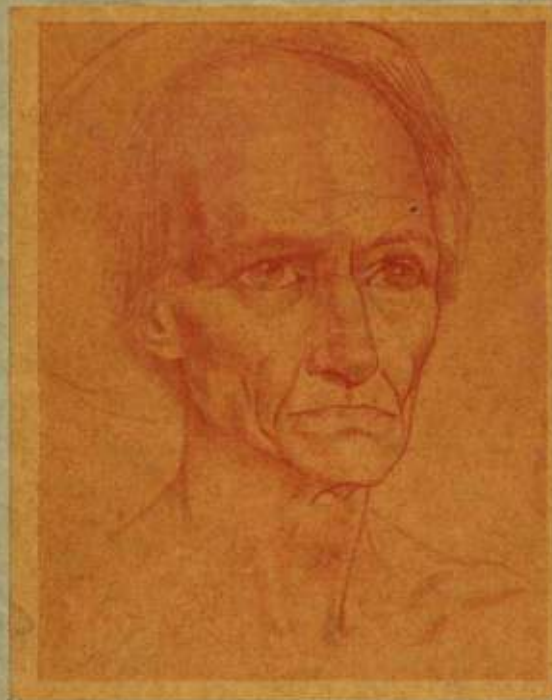

De Drie Goddelijke Deugden

Ravels Weelde Poppel

Eugeen Yoors

Tijdschrift van Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw

Jaargang 21, nr: 84: Juni 2017

Inhoud

Voorwoord.....	1
Eugeen Yoors ... ook in Weelde	2
Lief en Leed.....	38
Voorbije Activiteiten.....	38
Heemkundequiz 2017.....	44

Lidmaatschap

Voor 20 euro bent u lid van onze Heemkunde- en Erfgoedvereniging.

U bent steunend lid bij storting van een hoger bedrag.

(Onze vereniging kent enkel het systeem van gezinslidmaatschap.)

U ontvangt 4 x per jaar een nummer van tijdschrift “De Drie Goddelijke Deugden”.

Ook hebben leden en hun gezin steeds gratis toegang tot Heemkundemuseum “Het Kaske” te Poppel.

Tevens kan er aan de meeste activiteiten van onze vereniging gratis worden deelgenomen.

Opzegging van het lidmaatschap kan jaarlijks kenbaar gemaakt worden voor 1 december.

Voorradige publicaties

Steeds op aanvraag te bekomen. Zie contactgegevens.

Foto voorblad: Zelfportret van Eugeen Yoors, op het voorblad van het huldeboek, uitgeverij N.V. Leeslust Antwerpen 1930.

Afbeelding achterblad: Glasraam van Eugeen Yoors dat zich bevind in de Booschapkapel van het Heilig Hartinstituut in Heverlee (Leuven).

Voorwoord

Beste lezer, dit tijdschrift is een speciaal nummer dat u best goed kan bewaren. Er is jaren werk aan voorafgegaan om het artikel “Eugeen Yoors-Leven en Werk” voor elkaar te krijgen. De redactie heeft daarom ook besloten om het in één maal te publiceren zodat het voor u één mooi geheel vormt.

U zal nu zeggen, wie? Wel, deze man heeft in Weelde een onschatbare kunstschat achtergelaten die mede tot stand is gekomen door de steun van de Weeldenaren en weldoeners uit de jaren 1930. Eugeen was een kunstglasbrandschilder met een vernieuwende techniek waarover u meer verneemt in het artikel dat gestoffeerd is met getuigenissen van zijn kameraden, zoals Felix Timmermans en nog vele andere. Hij was in de jaren 1930 de exponent van een stroming binnen de katholieke kerk. Er ontstond toen een vernieuwde geloofsbeleving als reactie tegen de zedeloze, decadente en economisch slabakkende maatschappij.

Eugeen was een beroemd kunstenaar van wereldformaat!

Ondertussen hebben we met Erfgoeddag (23 april) de première gehad van onze tentoonstelling “ZORG in RAVELS doorheen de EEUWEN”. Deze tentoonstelling hebben we op zondag 14 mei met de nodige belangstelling officieel geopend.

Bovendien hebben wij ook er voor gezorgd en zijn we er fier op dat de opening van het herdenkingsjaar Bels Lijntje 150 op zondag 23 april een succes was. Wij hebben daarvoor vanaf januari tot begin april allerlei kap- en onderhoudswerken verricht aan het perron van Weelde-Station. Als u er nog niet geweest bent, zou ik u een tochtje ernaar toe en eventueel een bezoekje aan de site sterk aanbevelen. Helaas konden wij ons niet in twee splitsen op 23 april om er actief mee te helpen aan rondleidingen of het bemannen van een stand.

U ziet eens te meer dat onze vereniging leeft en hard kan werken op meerdere fronten! Daarom wil ik alle medewerkers hartelijk bedanken voor hun tomeloze inzet om ons Erfgoed te verzorgen en bewaren. Daarvoor hebben we allerlei mensen van allerlei kunnen nodig. Meestal krijgen we bij het ronselen van vrijwilligers de opmerking dat ze niet geïnteresseerd zijn in geschiedenis of oude spullen enzoverder.... Wel, ik kan u zeggen dat onze meest gewaardeerde medewerkers de mensen zijn die de poetsploegen vormen. Dit “kuisen” is de meest essentiële vorm van ZORG! Wist u dat met een klein stofkorreltje in combinatie met nog andere uitwendige factoren alle ingrediënten aanwezig zijn om onze geschonken boeken, kleding en voorwerpen onomkeerbaar te beschadigen en vernietigen?

Dit wil natuurlijk niet zeggen dat de anderen niet gewaardeerd worden. Zij helpen bij de grote kuis, die we ongeveer drie à vier maal per jaar organiseren, de vaste poetsers. Zo blijven ze ook bij de les! Daarbuiten zijn zij dag in dag uit met een of ander project bezig; zoals de digitalisatie van onze foto's, rouwprentjes, rouwbrieven en het toegankelijk maken van deze collecties. Onze website beheerder slaapt nooit en werkt de klok rond. Anderen onderhouden contacten met collega's en bezoekers. Sommigen zijn handige “Harry's” en helpen mee met verhuizingen van geschonken kasten, bedden enzoverder; zij staan ook in voor onderhoud en bedenken van creatieve oplossingen voor tentoonstellingen of de kapelrestauratie van Nieuwkerk.

U ziet er is wat te beleven voor iedereen.

Wat houdt u nog tegen om deel uit te maken van deze enthousiaste groep?

Luc Andries, voorzitter

Eugeen Yoors ... ook in Weelde

Door: Marinus Willems & Luc Andries

Op vraag van Erfgoed Noorderkempen heeft onze erfgoedvereniging vorig jaar de inventaris opgemaakt van de zes parochiekerken in Ravels. Het leek een onoverkomelijk werk. Het resultaat was een grote ontdekking. Onze kerken herbergen een schat aan religieuze kunst: eeuwenoud meubilair, in lange tijd niet meer gebruikte processiekledij en liturgisch textiel, schilderijen en beeldhouwwerk van de bovenste plank en prachtige liturgische vaten (kelken-monstransen-patenen-enzoverder) een streling voor het oog.

Deze religieuze kunst omhelsde ook glasramen van meerdere kunstenaars waaronder Eugeen Yoors. Een kunstenaar uit onze eigen provincie, een kunstschilder en kunstglazenier van wereldformaat.

Wie was die man, waar leefde en werkte hij?

We proberen op deze vragen een gemotiveerd antwoord te geven.

Eugeen Yoors

Magda Peeters

Biografie

Eugeen Yoors werd op 7 november 1879 te Antwerpen geboren als zoon van de Vlaming Constantinus Alexander Yoors en van zijn Spaanse echtgenote Isabelle Francisca van der Eechen. Aanvankelijk werd zijn naam in het Frans gespeld: Eugène. Na de Eerste Wereldoorlog vervlaamste hij zijn naam naar "Eugeen". Eugeen werd bij het begin van de Eerste Wereldoorlog gemobiliseerd bij de forten van Antwerpen. Bij de val van Antwerpen moesten alle manschappen vluchten richting Frankrijk. Zo belandde hij in Zeeuws-Vlaanderen waar hij geïnterneerd werd. Nadien werden hij en andere Belgische gevluchte militairen naar het tentenkamp in Zeist overgebracht en verder naar Amersfoort.

Eugeen Yoors huwde op 6 juli 1918 de Vlaamse letterkundige Magda Peeters (°Antwerpen 31 januari 1892 -† Berchem november 1989) te Amersfoort in het Belgische vluchtelingenkamp, meer bepaald in het kleine houten kapelletje.

Eugeen Yoors overleed in Berchem op 1 april 1975.

Het echtpaar kreeg twee kinderen: Beatrix en Jan.

Gezin Yoors-Peeters: Eugene, Jan, Beatrix en Magda

Jan werd geboren te Antwerpen op 12 april 1922 en overleed in New York op 27 oktober 1977. Jan emigreerde als beeldhouwer, schilder en wandtapijtdontwerper naar de VS.

Beatrix werd geboren te Antwerpen op 2 oktober 1928 en overleed te Zwijndrecht op 7 december 2007.

Beatrix nam de Engelse nationaliteit aan en verbleef in Londen en Rye. Later vertrok ze naar Spanje waar zij Engelse les gaf.

Enkele maanden na de geboorte van Eugène verhuisden zijn ouders naar het Spaanse Sevilla omdat vader Yoors fabrieksdirecteur werd in Coria del Rio nabij de Andalusische hoofdstad. Vader Yoors was tevens vervangend consul te Sevilla. Eugene kreeg zijn opvoeding in het Spaans en het Frans.

Eugene volgde lessen aan de Academie van Sevilla en genoot van de zuiderse mentaliteit, van de natuur, het felle zonlicht en het kleurenpalet. Hier werd de basis gelegd van zijn artistieke ontplooiing, het zou gans zijn leven en werk blijven beïnvloeden.

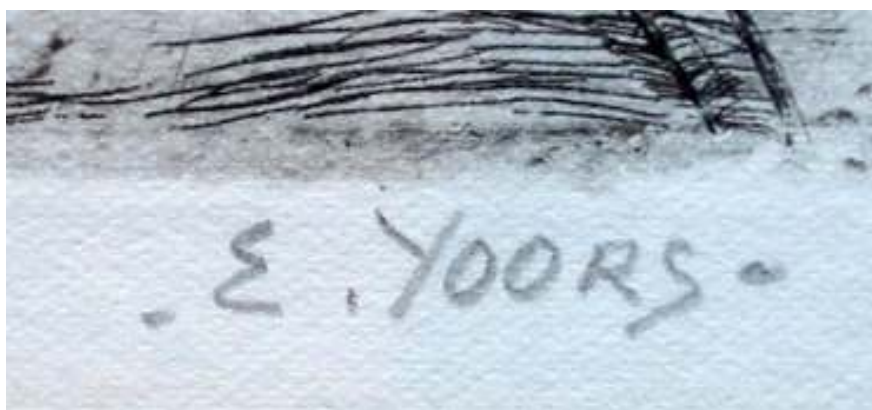
In 1899 keerde Eugene op twintigjarige leeftijd terug naar Antwerpen. Hij studeerde in Antwerpen aan de academie en het Hoger Kunstinstituut.

In Parijs studeerde Eugene nog verschillende jaren aan de Ecole des Beaux Arts en zoals het in de kunstenaarsmilieus te Parijs gewoon was in die tijd, hield Eugene er een "bohémien levensstijl" op na. Tijdens zijn verblijf in Parijs maakte Eugene kennis met o.a. Joris-Karl Huysmans, een Frans auteur die zich bekeerde tot het katholicisme; Leon Bloy schrijver – dichter; Joséphin Péladan stichter van een katholieke Rozenkruisersbeweging. Allen met een katholieke achtergrond, een overtuiging die Eugene Yoors ook deelde. Eugene reisde ter ondersteuning van zijn kunstopleiding naar landen als Engeland, Duitsland, Zwitserland en Nederland.

In 1907 vestigde hij zich definitief in Antwerpen en vanaf 1925 betreft hij een woning in de Troyentenhoflaan 24 te Berchem, naar ontwerp van architect Paul Smekens.

Woning Yoors-Peeters

Handtekening Yoors op zijn etswerken

In 1905 ontmoet hij Flor Van Reeth, architect-kunstschilder, geboren te Antwerpen 2 april 1884 en overleden te Lier 21 maart 1975, beiden waren stichtend lid van de Boechoutse kunstkring "Streven".

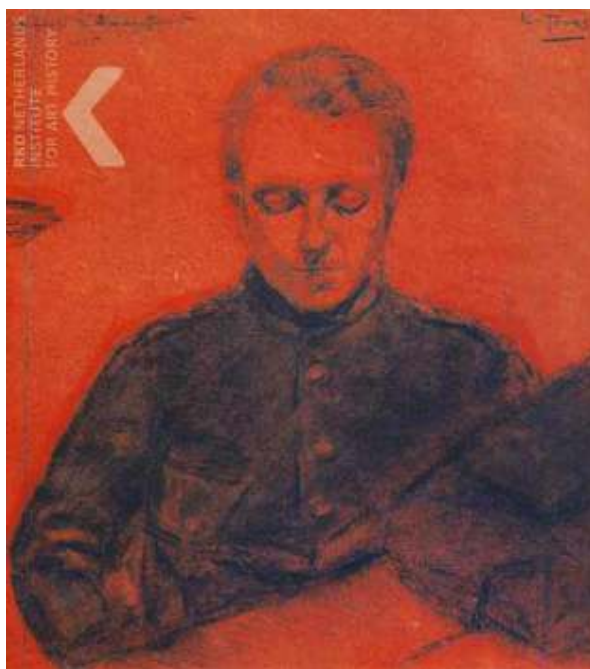
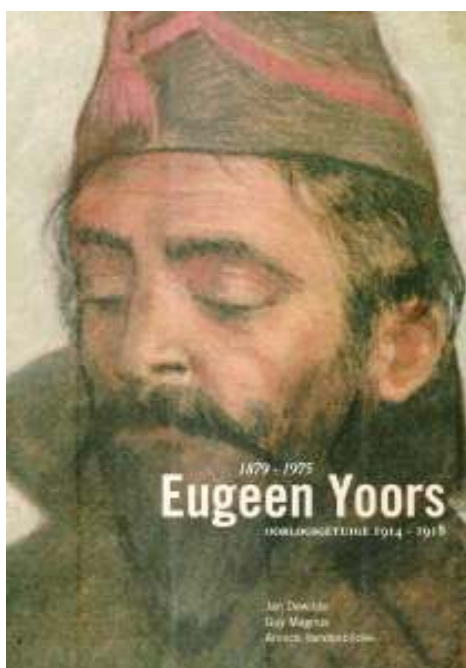
Bron: [URL:http://www.odis.be/lnk/PS_4573](http://www.odis.be/lnk/PS_4573)

Op een tentoonstelling van Streven ontmoetten Van Reeth en Yoors de jonge auteur Felix Timmermans, geboren te Lier op 5 juli 1886 en er overleden op 24 januari 1947. Zij waren dezelfde mening toegedaan over kunst, religie en mysticisme, voldoende om een levenslange vriendschap te sluiten.

Eerste Wereldoorlog

Bij het uitbreken van WO I werd Yoors gemobiliseerd. Annick Vandenbilcke gaf bij de opening van een tentoonstelling van Eugene Yoors, oorlogsgetuige 1914-1918, in Flanders Fields Museum te Ieper een blik op het verblijf van Eugene in Nederland. Hierbij een deel van haar toespraak letterlijk overgenomen.

" ... Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog werd jij op 35-jarige leeftijd gemobiliseerd en ingelijfd bij het 5de Vestigingsregiment voor de verdediging van de Versterkte Stelling Antwerpen. De Antwerpse fortengordel bezweek onder het zware vijandige geschut en het Belgisch leger trok zich terug richting IJzer. Zo'n 33.000 soldaten moesten op hun beurt de wijk nemen naar Nederland om niet krijgsgevangen gemaakt te worden. Eugene Yoors werd samen met heel wat lotgenoten op 10 oktober 1914 geïnterneerd nabij De Klinge op de grens tussen België en Nederland. De dag nadien werd hij tijdelijk overgebracht naar het tentenkamp in Amersfoort tot het barakkenkamp in Zeist enkele maanden later klaar was. Het regime in het kamp Zeist was streng en de sfeer was er somber. Veel meer dan eten en slapen viel er in het kamp in de eerste oorlogsmaanden niet te beleven. Vanaf januari 1915 verbeterde de situatie gevoelig en artistiek aangelegde Belgen konden na een tijdje hun talenten aanwenden om zich te ontplooien. In het kamp richtte Eugene Yoors met enkele andere Belgen een teken- en schildersatelier in. Zelf portretteerde hij honderden van zijn kampgenoten.

Op die manier bezorgde hij zijn medegevangenen en zichzelf een welkome afleiding. De portretten zijn meestal klein van formaat, snel en trefzeker uitgevoerd met het weinige materiaal waarover hij beschikte: pastelkrijtjes en potlood op allerlei soorten goedkoop papier. Slechts enkele keren gebruikte hij de duurdere olieverf. De meeste portretten van zijn kampgenoten beperkten zich tot het gelaat en de borst. Zijn modellen dragen meestal hun uniform van 1914.

Gedurende zijn ballingschap tekende hij ook de duinen en de dennen met hun vreemde wortelstructuren die hij op zijn lange wandelingen buiten het kamp opmerkte. Zijn oorlogswerk kon hij tentoonstellen op enkele solo- en groepstentoonstellingen onder andere te Amersfoort (1915), Rotterdam (1915), Cardiff (1915), Dordrecht (1916), Batavia (1916), Den Haag (1917), Baarn (1917), Chicago (1917) en Parijs (1917).

Zijn grootste geluk tijdens zijn interneringsperiode was het huwelijk met de letterkundige Magda Peeters. Zij huwden op 6 juli 1918 in het houten kapelletje van het kamp. Yoors had er enkele maanden eerder een paar muurschilderingen aangebracht. Het koppel bewoonde nadien een huisje in het Elisabethdorp."

Bron: <http://archief.wo1.be/jwc/2005/oktober/ieper2210/body1.htm>

Na de oorlog legde Yoors zich speciaal toe op ontwerpen van kunstglasramen. Hij ontwikkelde een nieuwe techniek en een nieuwe stijl in de glazenierskunst.

Yoors zijn glasramen spreken in licht en kleuren tot de bewonderaar, zijn religieuze overtuiging spreekt door de afbeeldingen.

De Pelgrimsbeweging

Eugeen Yoors was het oudste stichtende lid van deze beweging in 1930. Hij kwam op voor een vernieuwing van de (christelijke) kunst. Eugeen was een volgeling van de eerder vermelde Sar Péladan, de oprichter van de katholieke Rozenkruisersbeweging (Rose-Croix esthétique in 1890 opgericht). Deze beweging stond dicht bij het symbolisme en esoterisme. Yoors wijdde andere belangrijke Pelgrimleden zoals de architect Flor Van Reeth en de auteur Felix Timmermans in in het werk van de Rozenkruisbeweging.

De roos met haar doorns symboliseert de verstrengeling van de schoonheid en het lijden, net zoals christenen in het lijden van Jezus ook de schoonheid van de totale opoffering zien. Yoors herkende bij de tentoonstelling van Sar Péladan zijn eigen ervaringen als kunstenaar.

De weg van het kunstenaarschap was hard, maar het resultaat was goddelijke schoonheid. Eugeens latere ervaringen tijdens de Eerste Wereldoorlog zouden hem alleen in die overtuiging sterken.

In het huldeboek dat in 1930 aangeboden werd aan de kunstenaar, verwezen de Pelgrim-Broeders naar Sar Péladan. Felix Timmermans beschreef in zijn bijdrage “den Sar-Peladan-tijd”: de tijd van dwepen, baard en lang haar, vegetarisme, Lohengrinsche liefde en Parsifalsche mystiek; van ‘s nachts in ‘t veld op een viool Beethoven te spelen; de tijd van J. K. Huysmans, tijd van kloosters te bezoeken, symboliek op te sporen, de tijd der toverboeken, begijnhoven, kathedralen en liturgie. Maar toch een schone tijd, een tijd van vrijheid, Bohemergenot, hevige bewondering naast diepe verachting, van geestesontplooiing, hartsverrijking, durf en uitdagen. Het brandde van geestdrift, er was muziek, warmte van ‘t apostelschap en er was vooral geluk in! Het waren rijke dagen, vol ontroering, schoonheid, idealisme, intens en amandelvul. We denken nu wel eens: “Och, het was maar schuim. Ja, schuim was er bij, maar daaronder guldde de hartversterkende champagne! Die dagen hebben hun werk gedaan, en ik ben er nog altijd blij om dat ik ze heb gekend.”

Dit resulteerde tot Yoors’ visie op de kunstgeschiedenis. Met de renaissance was de tijd van geloof, hoop en liefde voorbij en werd alles decadent volgens Eugeen. In de 19de eeuw keerde volgens hem de zoektocht naar emotie en schoonheid terug in de kunst (Franse romantiek-prerafaëlieten in Engeland). Sar Péladan vond dat kunst voor hem geen reden van bestaan had indien ze niet religieus was en niet bedreven werd om een hoger ideaal te dienen. Péladan stelde dat een kunstenaar zijn religieuze kunst aan de volgende eisen moest voldoen: ideëel, schoon en diep mystiek. Eugeen trok hieruit de logische lijn van de groep rond Sar Péladan naar de Vlaamse Pelgrimsbeweging (een Vlaamse vooruitstrevende kunstenaarsbeweging die het christelijk geloof beleden).

Frans Leytens beschrijft heel mooi de vernieuwde techniek die Yoors gebruikte. We nemen een deel van zijn tekst over, de spelling van 1930 nemen we er graag bij.

“... Al de kracht van zijn kunnen en al de verfijning van zijn gevoel te hebben gebruikt om die stralende kunst – die geen roem bezorgt bij de goede gemeente – te doen herleven uit schoolse verstarring en wansmakelijk formalisme, te doen spreken de taal van onzen tijd in onze moderne gebouwen – dat is de roem en de verdienste van Yoors.

Tot voor enkele jaren zaten wij in ons landeke versmacht in de S. Lucas-traditie, die ondanks veel gezonde principes, onze streken heeft overzaaid met zoo talloze leelijkheden. Dat slecht copie-werk, zoo gezegd gothiek door ‘n overdaad van torentjes en pinakels, zag het levend beginsel niet in der echte gothiek, der ware kunst, die zich steeds wist aan te passen aan de noodwendigheden en de nieuwe technische mogelijkheden van den tijd. En anderzijds tierde, verwaterd, nog voort het Renaissance ideaal, dat stabiele decoratieve elementen, als de glasramen zijn, foutief behandelde als schilderijen op zich-zelf vol diepe perspectieven en gewaagde “raccourcis”.

De eerste, die bij ons weer de gezonde beginselen leven gaf, is E. Yoors geweest. Weer zou door hem het glas-in-lood een decoratieve synthese worden, die het interieur stoffeert met een atmosfeer van kleur. Yoors wist eens te vertellen, die mooie legende over de oorsprong van het glasraam: van die fonkelend-mooie Persische tapijten, welke de kruisvaarders uit het Oosten medebrachten en voor de altaren hunner kerken neerwierpen.

Hoe die delikate man er toe kwam zich te specialiseren in dat grootsche werk? De kunst van Yoors wil dienen. Zijn ramen, die klinken als cymbalen, gebruiken den godsdienst niet als een voorwendsel tot werken, maar zijn religieuze overtuiging in tegendeel noodzaakt hem zijn

geloof, zijn hoop en zijn liefde uit te spreken in het vurig glas – 'n kreet die brandt van overtuiging in onze moderne wereld volheidensch materialisme. "Eén doel heeft de kunst, zegde Yoors eens dat hij weer zoo simpel al de intieme weelde van zijn ziel toonde in 'n gemoedelijk samenzijn, het rijk der ziel te verstevigen en uit te breiden: dat is het rijk van God. Moesten wij om één enkele ziel te bekeeren al de kunstwerken der aarde kapot slaan, dan mocht er toch voor ons geen twijfel bestaan : de kunst is toch maar een menschen-geknoei en de ziel is een meesterstuk van God".

en verder:

"De rijke, felle kleuren zijner ramen, waarin de zonnegloed davert van het Spanje zijner jeugd, zijn gelijk de teekening aan strenge regels onderworpen. Het licht moet berekend en gemeten naar gelang het effect dat betracht wordt. De intensiteit der gebruikte kleur zal afhangen van de hoogte waarop het glas geplaatst wordt, want lijn en kleur worden gewijzigd volgens den afstand. Wordt het raam aan den Noorder kant geplaatst, dan moeten de kleuren doorzichtiger zijn, en warmer en intenser, omdat geen zon ze verlevendigen komt. Langs het zuiden daarentegen eischt het raam een vaste, zware en minder doorschijnende kleur. De ramen van het hoog-koor moeten weer anders van kleur zijn opdat de schrille bron oosterzoon den priester niet verblinden zou als hij mis leest. En toch moet iedere kleur de expressieve betekenis behouden, die spreekt uit het werk." Yoors gebruikt grote vlakken Amerikaansch glas, waarrond de loodlijnen de tekening geven.

Bron: Eugeen Yoors, huldeboek, uitgeverij N.V. Leeslust Antwerpen 1930 blz. 59-60

Verder getuigde Constant Eeckels over Yoors:

"Zijn brandschilderingswerk is een manifestatie van zijn godsdienstige overtuiging....

Wat in Yoors brandglasschilderingen allereerst treft, is de wondere herschepping van het licht...

Niet overal werkt hij op dezelfde manier maar telkens opnieuw in harmonie met den aard der ruimte zelf, waarin dit herschapen licht gloort...

Yoors is een der weinigen die het van oudsher aanwezige wisselingsvermogen van het licht eindelijk hebben begrepen en toegepast...

Op een paar uitzonderingen na heeft Yoors het geluk gehad zijn glasschilderingen te kunnen ontwerpen en uitvoeren in medewerking en samenwerking met de architecten der kerken of kapellen. Hij mocht daarbij soms zoodanige tegemoetkoming ondervinden dat de architect aan zijn bouwplannen zeker ondergeschikte wijzigingen toebracht, op voorstel van Yoors, waar deze ze nodig achtte voor het behoorlijk uitvoeren van zijn opvattingen...

Niet alleen de schoonheidszoekende mensch voelt zich gelukkig. Ook de hemelhunkerende ziel heeft in die heiligdommen de zaligende gewaarwording dat zij omgeven van het herschapen licht dichters bij het herscheppende Licht...

*Een ander opvallend kenmerk van Yoors' kunst is nog, dat zij een zoo treffende vertolking geeft van het **godsdienstige renouveau** dezer tijden (jaren 1930 waren tijden van financiële en economische verwarring en zedenverwilderung)...*

De moderne godsdienstige kunst is een kracht die drijft ten opgang ondanks dat alles in deze jaren stuwte naar ondergang...

De brandglasschilderingskunst van Yoors is een samenvatting van die machtige ontwikkeling op godsdienstig gebied. Ook wel in haar kleuren, doch meer nog in haar lijnen en samenstellingen. Ze geeft, als geen andere, den ruk naar de hoogte, de beslistheid van het absolute, de afwering van het minderwaardige, de concentreering van alle vermogens....

Eindelijk, eindelijk zijn we dan toch eens losgeraakt uit de wurgende omklemming van religieuze mooidoenerij, uit dat weeë wereldje van suikerige figuurtjes in chromo-landschapjes; uit die reclame-uitstalling van kakelbonte tafereelen die wel godsdienstige onderwerpen voorstelden, doch waaraan zelfs de lichtste glimp van godsdienstigheid ontbrak...

Want in de ramen van Yoors gloeide de gloed van het geloof, steeg de hartstocht der hoop, zoefde de orkaan van liefde, bloedde de slagader van 't lijden, klopte het hart van het geluk.

In die ramen van Yoors veropenbaarde zich het nieuwe leven van een nieuwe christenheid...

En daarbij dan, het wondere kleurenfeest der brandglasschilderingen van Yoors! Ook bij het uitschakelen van alle onderwerpen, bij het wegdenken van figuren en taferelen, is daar steeds nog het milde van de zacht ineenvloeiende schakeeringen, of het machtige van de klaar naast elkaar glanzende hoofdkleuren, of het dramatische van de heimzinnige donkerten, die onder de inwerking van het doorziggend licht gloeien en groeien tot picturale symphoniën, als dusdanig alleen reeds de beteekenis, den geest van het voorgestelde suggereerend en verduidelijkend...

...dat het loodwerk integraal deel uitmaakt van de voorstelling...Vandaar de vastheid van den artistieken opbouw, naast de hechtheid van de technische verwezenlijking..."

Bij sommige creaties van Yoors spreekt Eeckels over **"Het Lichtmirakel"**...

Bron: Constant Eeckels, De Brandglasschilder Eugene Yoors, pag.298-306

Slechts hoofd en handen, kleine delen in zoo groote oppervlakte moeten dan nog worden gebrandschilderd. Voornamelijk sinds de Renaissance wordt het raam verdeeld in vierkante stukken zodat het lood, dat tot dan toe sterk de teekening omlijnde, het tafereel willekeurig doorsnijden gaat. Door de teekening weer met loodlijnen aan te geven is Yoors dus terug naar de gezonde bronnen gekeerd der grote glasschilderkunst.

...Om meer diepte, meer gloed te krijgen in zijn kleur kwam hij er toe verschillende, uitgezochte glazen op elkaar te plaatsen. Om dit gewicht te kunnen dragen, wordt het lood "gewapend", de voor wordt zooveel breder gemaakt dat ze tot vijf glazen kon omklemmen, en er wordt een platte stalen staaf in geborgen, die tevens het doorbuigen verhindert.

Techniek om het lood te wapenen met platte stalen staven

Vlakken, veel groter dan vroeger, kunnen nu worden vastgezet en tevens wordt het gebruik overbodig der hinderlijke ijzeren roeden die regelmatig alle 20 centimeter het raam moesten verstevigen en de tekening met hun horizontale lijn regelmatig doorsneden. Nu worden die ijzerelementen verwerkt in de constructie zelf, ze worden de lijnomtrek van een vleugel, een aureool, een lichtkrans rond een engel. Noodzakelijkerwijze zullen de samenstelling en de tekening den invloed ondergaan van dit nieuwe procédé. De compositie moet gehoorzamen aan de eisen der architecturale constructie van het raam, de tekening moet haar lijnenspel regelen naar de logische wetten der draagkracht van het lood en der statiek van het glas. En toch moeten het evenwicht en de harmonie behouden blijven in het geheel en in elk onderdeel. Maar deze lood- en ijzerconstructie zal een grote moeilijkheid meebrengen als de afstand tusschen raam en toeschouwer te klein is. In een werk dat van dichtbij moet worden gezien, kunnen groote kleur massas (om den korten afstand) niet tot een harmonisch geheel vervloeien. Daarom zullen dan ook groote kleurvakken gemedend worden en zal de techniek van een andere aard zijn: het raam zal tot in zijn kleinste onderdelen bewerkt zijn. Dat was het geval b.v. in St.-Ludgardisschool te Antwerpen, St.-Lievenscollege te Antwerpen, de St.-Lutgardiskerk in Tongeren en in de St. – Gummaruskerk te Mechelen. Triomfant bereikte Yoors hier het gewenschte effect met ook de grote vlakken, in de loodlijnen vevat, te brandschilderen.

Bron: Eugene Yoors, huldeboek, uitg. N.V. Leeslust Antwerpen 1930 blz. 60 -61

Sint-Lutgardiskerk te Tongeren (bron: kerknet-vlaanderen.be)

Werk van Eugene Yoors

Yoors werd vooral bekend omwille van zijn vernieuwende techniek en stijl in de glazenierskunst. Hij was een vernieuwer in de religieuze kunst alhoewel hij door de kerkelijke overheid zo niet erkend werd. Hij kwam met haar vaak in botsing omwille van zijn vernieuwende stijl. Bij de ramen van Yoors vullen de figuren het volledig raam, geen omgevingselementen, geen schilderijen, kleurrijke en lichte figuren met een Byzantijnse invloed. Aanvankelijk werkte Yoors meer voor particulieren en kloosters, later werden de kerken ook zijn werkterrein. Hij kreeg meer waardering van de kerk en ontving op het laatste van zijn leven, in 1967, een pauselijke onderscheiding in het ridderschap van de Sint- Silvesterorde.

In het buitenland voerde hij werken uit in Engeland, Mexico en Zaïre, de huidige D.R. Congo.

In eigen land zijn van hem heel wat werken bekend zoals o.a:

Glasramen voor de villa " De Maretak " in Kalmthout van J. Muls, dokter in de rechten KUL.

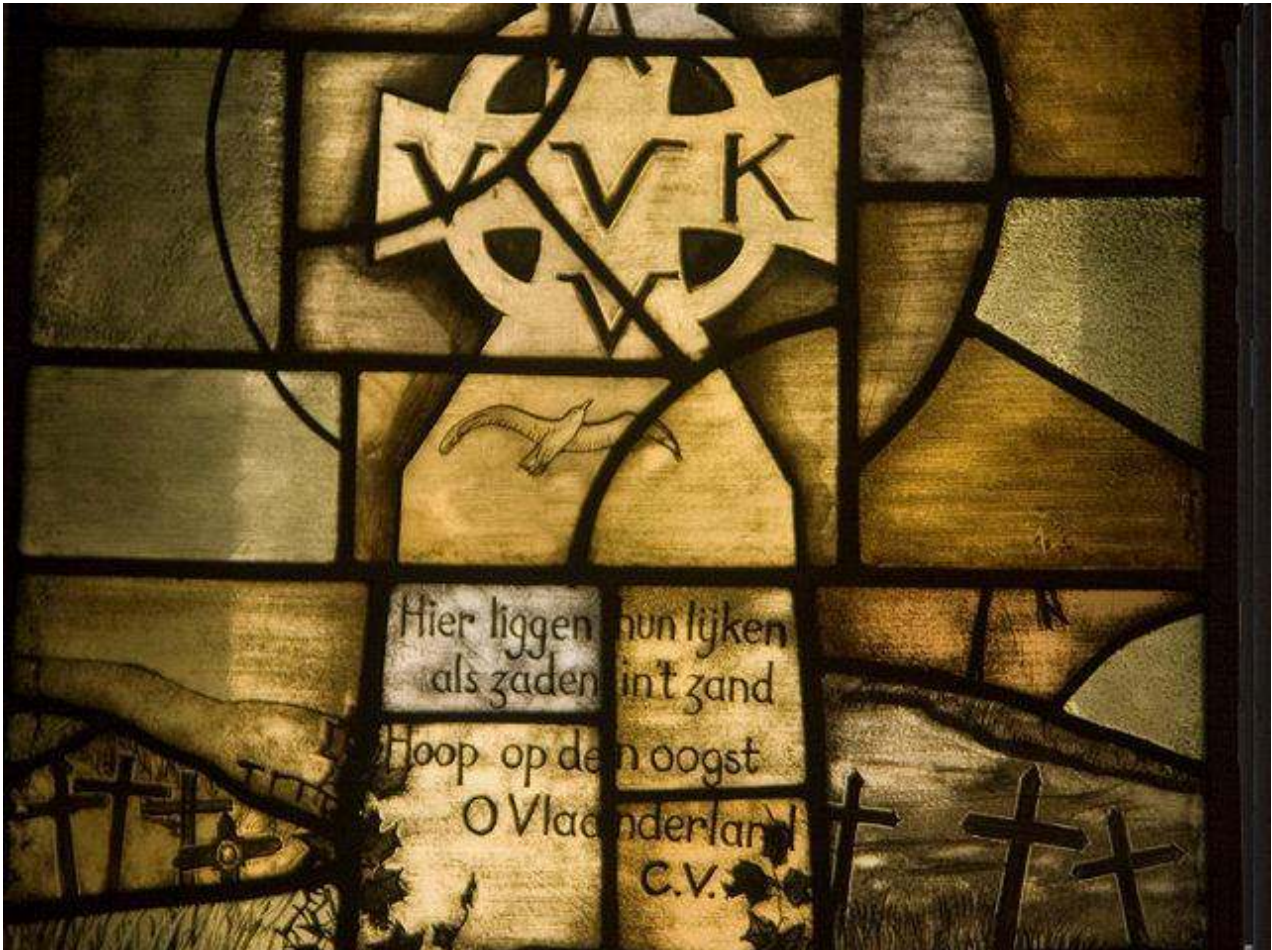
Glasramen voor café " Sibemol " te Lier

Glasramen voor de kapel van de Sint-Ludgardisschool in Antwerpen

Glasramen in de Christus – Koningkerk in Antwerpen, deze kerk werd gebouwd van 1928 tot 1930 ter gelegenheid van de wereldtentoonstelling 1930 in Antwerpen. De kerk bevatte heel wat glasramen van Eugene Yoors maar ze werden onder WO II vernietigd.

Glasramen voor de Sint- Lutgardiskerk te Tongeren.

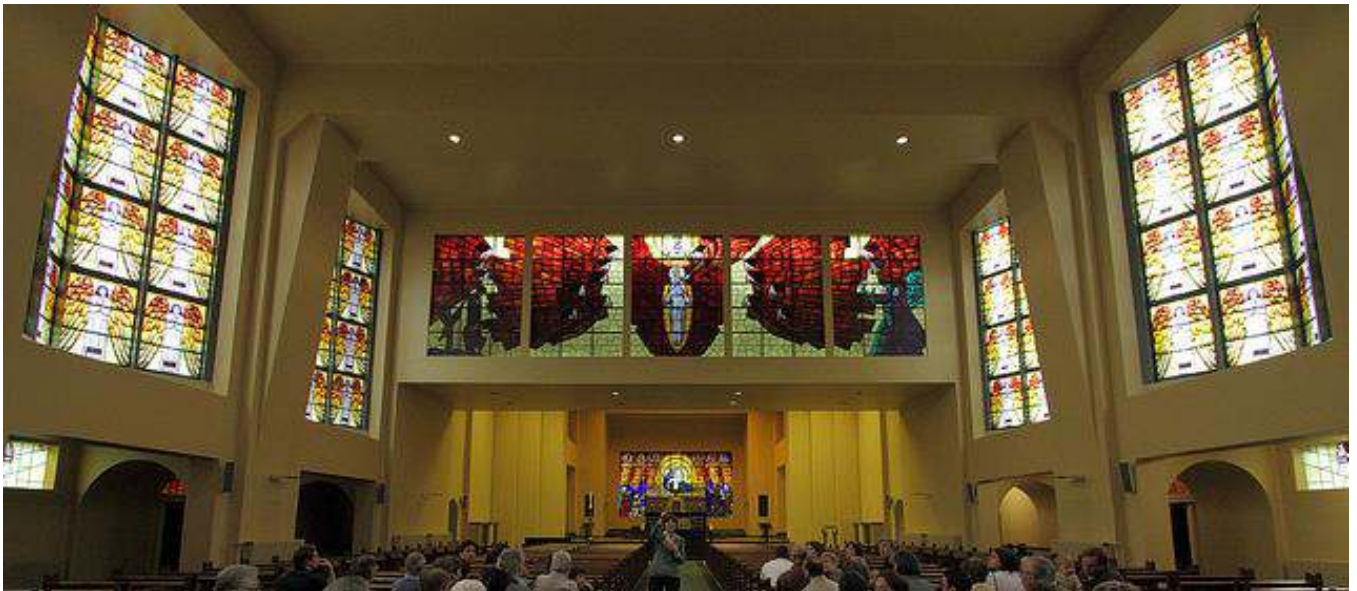
Glasramen in de Sint- Lievenskapel (Sint-Lievenscollege) te Antwerpen.

Glasramen voor de Onze-Lieve-Vrouw-van-de IJzerkapel, in de crypte van de IJzertoren, geïnspireerd op het werk van Joe English (zoon van een Ierse vader en Vlaamse moeder, hij sneuvelde tijdens WO I).

Glasraam “Sint-Jan onder de Pinkstervlammen” in opdracht van Zuster Maria Jozefa, directrice van het H. Grafinstituut te Turnhout.

Glasramen voor de “Boodschapkapel” in het Instituut van de Zusters Annonciaden te Heverlee. Hier werkte Yoors aan een totale oppervlakte van 450 m² glasramen.

Heverlee: kapel Heilig-Hartinstituut van de Zusters Annonciaden

Zuster M. Jozefa schreef voor Eugene Yoors in 1930 een gedicht dat werd opgenomen in het boek Eugene Yoors, uitgegeven in opdracht van het Yoors-Comiteit.

“Een Kerkeram”

voor Eugeen Yoors

Mijn ziel wil zijn een kerkeram
Van levend glas, vol verven,
Gebrand, gebroken – en weer saam
Eén schoonheid van al scherven...

Mijn ziel is bleek en broos... Alleen
Verbrijzeld in Gods Handen
Kan ze poort van edelsteen
In heilige muren branden!

Hij vat de schilders in het lood:
De zwarte lijdenslijnen,
Waardoor zijn beeld almachtig groot
En zuiver kan verschijnen.

Hij praat er in zijn lichtgewaad
Of sluiert diep zijn Wezen,
Bij avond of bij dageraad
Gestorven of verzezen!

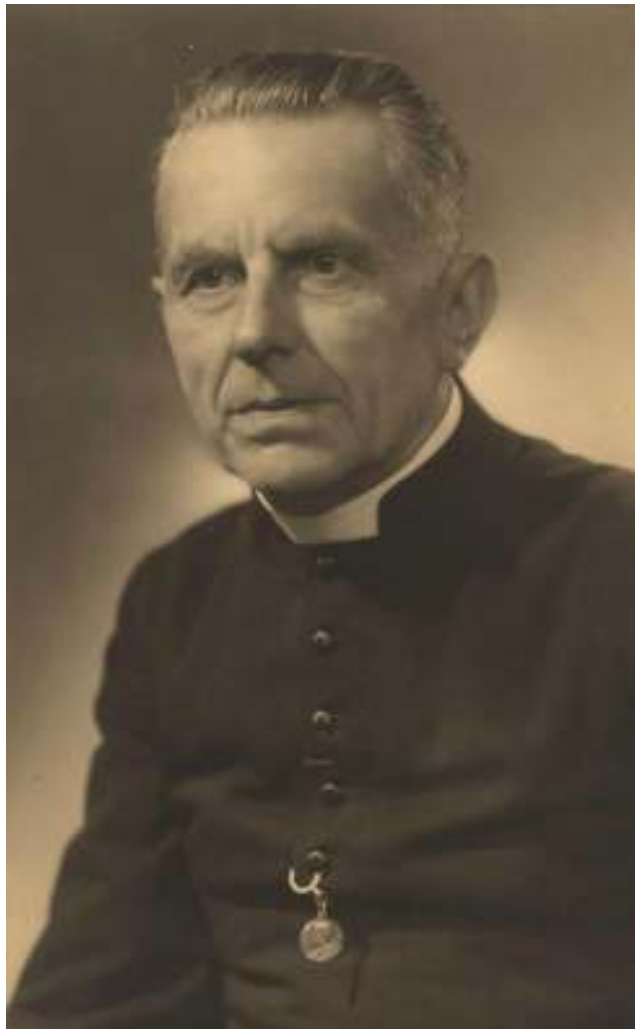
Mijn God ! hier is mijn zieleglas!
Wil kleuren en doorkerven,
En smelt het om als bijenwas...
...Doch, werp niet weg mijn scherven...
Zr.M. Jozefa.

Bron: Eugeen Yoors, huldeboek, uitg. N.V. Leeslust Antwerpen 1930 blz.15

Parochiekerk Sint-Jan (Weeldestraat)

Sinds de erkenning van de parochie Sint-Jan te Weelde in 1928 werd door pastoor L. Tubbax alles in het werk gesteld om van het kerkje een pareltje te maken. Geen overladen museum maar een kerkje dat uitnodigde tot bezinning en gebed.

In 1928 vond de eerste H. Missie plaats in Sint-Jan, twee paters minderbroeders van Turnhout kwamen preken. Het succes was bijzonder groot. Op het einde van de missie werd de gelovigen gevraagd geld te schenken om een glasraam met afbeelding van de H. Tarcisius te bekostigen als aandenken. De omhaling bracht 2600 fr. op, genoeg om een raam te bekostigen. Tot hier toe waren alle ramen in de vergrote kapel gevuld met helder mat glas. Pastoor Tubbax had vroeger de parochianen kunnen overtuigen om geen grafzerk te plaatsen op het graf van hun dierbaren maar een kruiswegstatie te schenken als blijvende herinnering aan de overledene. De kruisweg geschilderd door Arthur Van Gramberen (Tienen 1873 – 1940) kunstschilder van vooral religieuze onderwerpen, was in één jaar helemaal betaald.

Pastoor Tubbax

Glasraam met rechts Tarcisius

Kruiswegstatie XIII met rechtsonder messingplaatje van de milde schenker

Men wou in de kerk het glas vervangen door kunstglasramen maar wie zou men aanspreken om die moeilijke klus te klaren? “De beste kan niet te goed genoeg zijn...” oordeelde de pastoor samen met zijn parochianen. Wie ging men daarvoor aanspreken, wie kon zo’n moeilijke klus klaren? De meester van het handglas, de kunstenaar met het licht, wiens kerk in schoonheid bidden doet: Eugene Yoors, de wereldberoemde werd aangesproken en ontboden. Yoors was tevreden dat hij voor zo’n werk gevraagd werd en kwam zo vlug mogelijk naar Weelde. Er werden afspraken gemaakt over onderwerpen, kleuren en niet te verwaarlozen de prijs.

De glasramen op het koor voor Yoors aan zijn werk begon.

Bij de vijf Glasramen op het koor voorzag men Christus met zijn bijzonderste vrienden: Maria, St.-Jozef, Maria Magdalena, St.-Jan Baptist, St.-Jan Evangelist
Later zouden St.-Pieter en St.-Paulus en twee engelen worden toegevoegd.

Links een Engel met onderschrift: Gift van den E.H.Tubbax Kapelaan.
Rechts St.-Petrus met als onderschrift: Zalig Aandenken aan overledene Familie Tubbax- Nuyens.

*Links St.-Jan Evangelist met onderschrift: Zalig Aandenken aan Franciscus Willemse en
Maria Anna Schrijvers . Kostprijs: 2500 fr.
Rechts St.-Jan Baptist met onderschrift : Zalig Aandenken aan Jan Heyns – Kolen †10 februari 1930.
Kostprijs: 2500 fr.*

*Links St.-Paulus met onderschrift : Zalig Aandenken aan den E.H.L. Nuyens († Turnhout 19 Sept. 1926).
Rechts een Engel met onderschrift: Zalig Aandenken aan overledenen Families Tubbax-Bruggeman & Nuyens-
Ceulemans.*

Links St.- Jozef met onderschrift: Zalig Aandenken aan de overledenen Familie Willems- Wouters gift E.H.D. Willems van Arendonk. Kostprijs: 2500 fr.
Rechts St.-Magdalena met onderschrift: Zalig Aandenken aan de overledenen familie Willems- Wouters gift E.H.D. Willems. Kostprijs: 2500 fr.

*Links Christus Koning onderschrijft Hendr. De Rijk – Oprins. Kostprijs: 2500 fr.
Rechts O.L. Vrouw met onderschrift: Ter nagedachtenis aan Mevr. E. De Boungne
(† 2 augustus 1930). Kostprijs 2500 fr.*

Drie glasramen in de linkebeuk:

*Links H. Pelagia met onderschrift: Zalig Aandenken aan overledenen familie Swaan – Wouters. Kostprijs: 2000 fr.
Rechts St.-Edmondus met onderschrift: Zalig Aandenken aan overledenen Familie Swaan- Wouters.
Kostprijs: 2000 fr.*

Links H. Elisabeth met onderschrift: Zalig Aandenken aan Elisa Van Hees echtgenote van Cl. Van den Borne †19 april 1931. Kostprijs: 2000 fr.

Rechts H. Ludovicus met onderschrift: Zalig Aandenken aan overledenen familie J. Segers – Abbeel 1 februari 1931. Kostprijs: 2000 fr.

Links H. Christoffel en kindje Jezus met onderschrift: Zalig Aandenken aan overledenen familie K. van Loon-Van De Laer. Kostprijs: 2000 fr.
Rechts H. Theresia met Christus met onderschrift: Zalig Aandenken aan familie Nelo- Molenmaekers.

Vier glasramen in de rechterbeuk:

Links H. Theodorus met onderschrift: Zalig Aandenken aan overledenen familie Wouters- Van Rooy.

Kostprijs: 2000 fr.

Rechts H. Cornelius met onderschrift: Zalig Aandenken aan overledenen familie Wouters. Kostprijs: 2000 fr.

Links H. Nicolaus Poppelius met opschrift "Wel slaapt hij wie om God slaapt". Dit is de leuze van de heilige Nicolaus Poppelius. Onderschrift: zalig Aandenken aan overledenen familie Jan Govers – Dickens.

Kostprijs: 2000 fr.

Rechts St.- Michiel met onderschrift: ZALIG AANDENKEN AAN overledenen familie Jan Diels- Bols.

Kostprijs: 2000 fr

*Links H. Theresia met onderschrift: Plechtige H. Communie (6 april 1930) Ghislain en Maria De Boungne.
Kostprijs: 2000 fr.
Rechts H. Franciscus met onderschrift: gift van Aug. Verschuieren-Jansen (1930).*

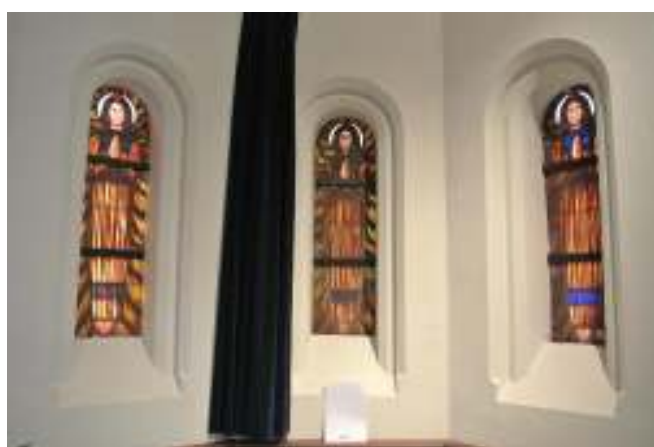
Links H. Cecilia met onderschrift: Gift van Karel Bols-Haagen en Kinderen (22 november 1930) Kostprijs: 2000 fr
Rechts H. Tarcisius met onderschrift: Dankbaar aandenken aan de eerste H. Missie (16 – 26 november 1930).
Kostprijs: 2000 fr. Gegeven door de gelovigen der Straat als aandenken aan de 1ste H. Missie.

Twee Engelen in de oculi rechts en links tegen de achterste buitenmuur zijn een gift van den heer J. Van Mierlo – Proost Turnhout. Kostprijs: 2x2000 fr.

Madonna met Kindje Jezus boven oksaal werd door de kapel betaald. Kostprijs: 2000 fr.

In de Doopkapel: drie engelen die door de kapel werden betaald. Kostprijs: 3x1200 fr.

De totale kosten voor de glasramen bedroegen 62600 fr. Dit bedrag werd in één jaar bijeengebracht door gelovige weldoeners. Niemand had ooit zoiets durven dromen . Eugene Yoors verklaarde dit als “kunnen toveren”.

Toch was men niet tevreden, de ramen van het schip van de kerk voldeden niet. De heiligen kwamen niet goed uit omdat er te veel daglicht binnenkwam langs de omlijsting, een overblijfsel van het vroegere helder mat glas. Wie anders dan Eugene Yoors kon daarvoor zorgen? Yoors maakte een nieuwe omlijsting voor 960 fr. per raam.

Bron: HeE Nicolaus Poppelius, , kerkinventarisatie Weelde Sint-Jan 2015
Dagboek pastoor Louis Tubbax onuitgegeven

De nieuwe omlijsting werd in 1931 aangebracht. Iedereen was tevreden want de ramen bekwamen voor honderd procent.

In het voorjaar van 1932 schrijft de pastoor:

“De kapel van Weeldestraat geraakte stilaan bekend. Van wijd en zijd kwam men zien naar die hemelse ramen van Yoors, de moderne schildering van Kuiper, de biechtstoel en de predikstoel van Architect Ritzen, naar de beelden, den kruisweg enz.

Maar ook Weelde ligt op onze kleine wereld en in die kleine wereld is het nu eenmaal zo dat dikwijls het edele wordt omlaag getrokken; het goede besluierd, het schone bevuild en bezwadderd. Overal zijn er kleine mensjes maar Onze-Lieve-Heer gebruikt dikwijls die kleine mensjes om het grote beter te doen uitkomen. Overal zijn er mensjes die met hun tijd en het goede van die tijd niet kunnen en daarom niet willen meegaan.

Op vrijdag 18 maart 1932 verscheen volgend artikel in de Standaard (Brussel door Juffrouw Hollands) :

“ Weelde in de Kempen: Naar de Kempen trekt men niet in het voorjaar doch in den zomer, als de heide purper is en de bijen heen en weer zoemen over de zandwegen. Komt men er toch op het ogenblik, waarop de winter van de lente scheidt, dan is dit wellicht op rekening van het toeval te schuiven, al kan het ook een gelukkig toeval zijn.

Per bus over Turnhout, geestelijke serre van Vlaanderen, vanwaar vrome priesters over gans het land en heel Congo worden gestuurd, over Oosthoven met zijn kruisenslaande molen en Ravels, dat cement maakt, landt men te Weelde aan op de Hollandse grens.

Weelde, zoals alle goede dingen, bestaat uit drieën: Weelde Dorp, Weelde-Statie en Weeldestraat. Ze liggen van elkaar en zijn toch samen verbonden gelijk bollekens van een

Paternoster met een heel stuk ketting tussenin. Drie kwartier is 't van Weelde Dorp naar Weeldestraat en vandaar uit duurt het nog eens drie kwartier voor men aan Weelde-Statie is. De elementen van het landschap zijn vlak veld, dennenbosjes (niet veel te groot voor een Japansen miniatuurtuin), 'n weg met blond zand en dorre hei. Groepeer dit alles tegen den versten blauwen achtergrond die men in ons bedenken kan en plaats er 'n bonkige oude toren in: dat is Weelde Dorp; vervang den toren door enkele blozende bakstenen huizen, dan hebt ge Weeldestraat; wilt ge Weelde-Statie zien, verbeeld u dan in dezelfde omlijsting, een ruim gebouw met 'n douanepost, juist op de grens.

Dat is alles. Wie zou ook iets anders in Weelde gaan zoeken, in deze schrale streek waar de boeren op de Kruisdagen hard moeten bidden om wat vruchtbaarheid. Toch is er iets te vinden, zo onverhoopt als het maar zijn kan. Waar de bus stilsthoudt in Weelde

Straat priemt een torentje boven de huizen uit, een schichtig sprietje van een toren, dat de dwaze vergelijking met het schedebled van een sneeuwkllokje oproept. Nergens anders zou men er op letten. Hier trekt het de aandacht. Men wil weten waar het bij hoort en stelt vast dat het de bekroning is van een kapel met vooruitspringend portaal. Puntgevel van dit laatste is een herhaling in 't klein van dien der eigenlijke bidplaats. Drie ronde vensters vormen een driehoek boven en naast de openstaande deur. Daardoor komt men in Sint-Janskapel.

Het hemels blauw portaal is een nis vol rust, voorbereidend op nog grotere rust en op nog grotere verrassing. Wilt gij ze onder vinden, doe dan deze wandeling na en treedt binnen in de kapel. Ze is nooit leeg al is het midden op den dag. Vol heiligen staat ze in rood en goud en blauw, in paars en groen. Ze is omsingeld door heiligen, twee aan twee geplaatst als wachten in elk der vele vensters.

Bron: dagboek van pastoor Louis Tubbax, onuitgegeven

Achter het altaar zijn er, boven de biechtstoelen en het portaal, er valt niet aan te ontkomen. De martelaren en de maagden, apostelen en de heilige vrouwen spreiden zulk een onvermoede pracht ten toon dat de zon ze uit eerbied met haar goud omkranst.

Met kleurengeschetter breekt ze binnen over altaar en preekgestoelte, over de antieke communiebank waar op Passie Zondag de witte bruidjes neerknielden en gedoopt werden in den gloed van het licht. De zon glijdt naar het zuiden terwijl we kijken en tovert langsdaar in de vlammen die rond Sint-Theodorus opslaan en in de albe van Sint-Niklaas Poppelius, martelaar van Gorcum, patroon van Weelde. Op een zijwand trillen kleurige vlekken, juist boven het altaar. Het ruikt er naar hyacinthen. Komt die geur van echte bloemen in de kerk of van de wonderbloemen die de zon laat dansen op den wand? Men vraagt zich niet af vanwaar deze heiligen komen. Zijn zij niet al te duidelijk verwant aan die van Sint-Lutgardiskapel en aan deze der doopkapel van Christus Koninkrijk te Antwerpen? Hebben zij niet dezelfde statigheid, innigheid en kleurenfelheid? Maar wat men zich afvraagt is hoe een schamel Kempisch dorp aan zulk bezit komt en aan zulk een helderblijkende zin voor schoonheid?

Over het middenschip en de zijbeuken der kapel en over het ingetogen kleine baptisterium ligt een voornaamheid waartoe de schildering in effen op elkander afgestemde tinten, die de gebruikelijke draperieën, en heraldische lelies vervangt, ruimschoots bijdraagt. Ook hierover stijgt verwondering op terzelfdertijd als voldoening.

Een ander uitzicht heeft deze zeven eeuwen oude kapel gehad; een dat in niets verschildte van eentonige, smakeloze veldkapellen, wier stilte de enige aantrekking was. Toen de pastoor van Weelde Dorp zijn ver af wonende parochianen van Weeldestraat een eigen priester gaf, werd korte tijd geleden Sint-Janskapel door den pas benoemden kapelaan grondig onder handen genomen. Hij riep Kanunnik Lemaire om ze te vergroten zonder haar landelijk karakter te schaden. Hij liet architect Ritzen komen. Smaakvolle altaars en preekstoel werden door hem ontworpen, en waar geen plaats meer was, vond hij de nodige ruimte om twee moderne biechtstoelen als alkoven in den wand te laten schuilgaan. Wat schoon was in de oude kapel werd behouden, wat lelijk was verdween. Zo bleven de karaktervolle vijftiende-eeuwse beelden van Sint-Jan de Doper, Sint-Anna, Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Brigitta met haar koe, die waarlijk het bezien waard zijn, en verdween een altaar, dat op een theaterscherm geleek. Modern en oud harmoniëren hier in de oude trouwe Kempen die verlangend luistert op den rand van een nieuwe tijd.

*Kapelaan en volk wilden schoonheid in hun kapel en hebben ze verworven, ten koste van opofferingen weliswaar, maar ook als borg voor grote vreugde. Die is begonnen toen stuk voor stuk de glasramen konden besteld en geplaatst worden in bijzijn van groot en klein. Vreugde die wordt vernieuwd elke morgen wanneer het altaar vlamt in vuur der heiligen, elke avond wanneer in het westen de zon door de ronde vensters valt waarop Maria met het Kindje ten zegen gereed is. Weeldestraat, met zijn juwelige kapel, is het voorbeeld en een aansporing voor wie uit den ban van het alledaagse en smaakloze los wil ter bereiking van echte schoonheid. Dit artikel was een doorn in het oog der bozen. In het tijdschrift "Natuur- en Stedenschoon" verscheen een artikeltje over de Sint-Janskapel. Een heel kleingeestig en venijnig artikeltje. Dit artikeltje werd overgenomen in de **Kempenaar van Turnhout** van 27 maart en gaf 't volgende.*

Uit Weelde: De kapel van St.-Jan de Evangelist (verbetering Red. St.-Jan de Doper), deze zeer oude kapel, gelegen nevens den groten weg, nevens het gemeentehuis (1857), was altijd het onderwerp van een zeer druk bijgewoonde bedevaart, den dag van Sint-Jan (24 juni), of juister dien nacht, want de meeste bedevaarders kwamen gedurende de nacht toe.

Bron: dagboek pastoor Louis Tubbax onuitgegeven

Uit oorzaak van den aangroei der bevolking, voornamelijk langsheen den weg Turnhout – Tilburg, werd de kapel langs weerskanten vergroot. Het oude karakter is er geheel door verloren gegaan. Zowel onder constructief oogpunt als onder dit van uitvoering werden grove fouten begaan. De steunstukken der buitenmuren werden bedekt met platen in eterniet, de vensterriggels met blauwen steen, beiden materialen die in de middeleeuwen nooit in de Kempen gebruikt werden. Het toemetselen der voegen gebeurde op basis van zand en niet van mortel. De elektriciteit werd buiten de kapel geplaatst. De uitbouw van den biechtstoel is op ongelukkige wijze langs buiten merkbaar.

Eens te meer werd de Commissie van Monumenten voor een voldongen feit gesteld. Nochtans geldt het hier een buitengewoon mooi, oud en zeer stemmig kapelletje. Het gebouwtje bergt nog enige stukken van waarde: een prachtig oud beeldje der Maagd van Ste. Anna, beeldjes van Ste. Brigitta, Ste. Barbara en St. Jan, een H. Maagd in een glazen kast, het hoofd van St. Jan op een schotel, oude communiebanken en zes koperen kandelaars Lodewijk XVI".

Die heren van Natuur – en Stedenschoon schijnen niet eens de schildering, niet eens de ramen bemerkt te hebben. Zij schijnen niet eens te zijn binnen geweest!

Ja, toch; zij zijn er binnen geweest, zoals zij zouden binnengaan in het Steen – Museum van Antwerpen om koudweg en bureaucratisch een inventaris op te maken: een beeldje van dit, een ander in een glazen kast, een oude communiebank, 6 koperen kandelaars !!!

De hoofdopsteller van de Kempenaar werd telefonisch opgebeld en geluk gewenst voor de opname van dit flinke (?)artikel. De man zag in dat hij een fout begaan had en beloofde in het volgende nummer van het weekblad "amende honorable" te doen!

Kapelaan Tubbax nam dat aan op voorwaarde dat 150 nummers van de Kempenaar gratis zouden worden uitgedeeld in de Straat. De man hield woord en 't onderstaand artikel verscheen op zondag 10 april 1932: Te Weelde: De kapel van Sint-Jan, een juweel der Kempen. Daar waar alle merkwaardigheden onzer streek onze lezers aanbelangen en we weten dat de fraaie kapel van Weelde een kunstjuweel is van bouwtrant, hadden we over drie weken een uittreksel medegedeeld uit een tijdschrift, waarin de aandacht op deze mooie bidplaats getrokken werd. In dat uittreksel werd de kapel van St.-Jan niet zo zeer besproken als bedeplaats, maar veeleer als een brokje van overblijvende oude kunst van bouwtrant. De kapel heeft noodzakelijke veranderingen ondergaan, omdat ze, sedert het oprichten der kapelanie, bestendig voor de gelovigen dienst doet als kerk, en er de goddelijke diensten regelmatig geschieden. Zij moest dus voldoen aan de noodwendigheden ener parochiekerk, en er moesten noodzakelijke veranderingen aan toegebracht worden om te voldoen aan de behoeften van den eredienst.

In het aangehaald artikel werd daarop niet gelet, en de schrijver, door zijn "antikaire" bril de aangebrachte verandering beschouwende, beoordeelt ze strijdend tegen de oude kunst, en bijgevolg verkeerd. Vermits er in verschillende dagbladen over St.-Janskapel gesproken werd, en zij dus de aandacht trekt van al wie belang stelt in godsdienstige kunst hebben wij aan

een onzer medewerkers, zeer bevoegd inzake godsdienstige kunst, gevraagd aan de kapel St.-Jan enige bezoeken te brengen en ons zijne indrukken mede te delen.

Bron: Dagboek van pastoor Louis Tubbax, onuitgegeven.

Zie hier wat hij schrijft:

*Een **juweel** op het uithoekje der Kempen: De kapel van St.-Jan te Weelde. Een paar weken geleden heeft de Europa-door bekende **E. Yoors** de laatste hand gelegd aan de glasramen, en meteen aan de kapel van St.-Jan den Dooper te Weeldestraat. Deze aloude devotie kapel, onlangs hersteld en vergroot, verdient de volle aandacht van al wie in de Kempen- en veel verder ook – belang stelt in de kristelijke kunst. Verre van een doodgewone bidplaats te zijn, is deze kapel een echt kunstjuweel, des te meer merkwaardig daar het aangetroffen wordt op het uithoekje der "verachterlijke" Kempen.*

*De beste onder hedendaagse kunstenaars hebben Weelde gevonden om hun medewerking te verlenen aan het heiligdom van den Dooper. Hoogleraar Lemaire ontwierp den bouw der vergroting. Kuper schilderde met kleuren, **Yoors** met het licht, Ritzen zorgde voor de belangrijkste meubelen. Het geldt hier geen volledig nieuwe bouw, 't is een herstelling en vergroting. Wat van de oude kapel bewaard bleef, het koor en enkele beelden – het enige dat kon en diende bewaard te blijven – heeft niet onder te doen voor het oude. "Het nieuwe en het oude", dat volgens de Schriftuur door den zorgzame huisvader dient samen gebracht te worden, werkt hier te samen tot een harmonieus geheel waarvan het cachet helemaal niet ontbreekt. Al de bijzonderheden dezer kapel hier beschrijven of enkel maar opsommen gaat boven het bestek van dit artikel. Slechts den algemene indruk, dien de kapel ons liet na de menigvuldige bezoeken die we haar brachten, willen we hier meedelen.*

Wat men van meet af bij het eerste bezoek aanvoelt op verrassend sterke wijze is dat deze kapel een kind is van kern-gezonde opvatting van kerkkunst. Deze kapel is een bidplaats, geen bouwkundig monument, geen museum. Een bidplaats te zijn, een wel geschikte ruimte te bieden voor het privaat zowel als voor het publiek gebed, is de allereerste en allervoornaamste eis die men een kerk stellen kan. Hieruit volgt van zelfs dat de allereerste en allervoornaamste taak van den kristen kunstenaar die een kerk te bouwen – of te vergroten – heeft, is te zorgen dat die kerk aan die eis beantwoordt, d.w.z. een geschikte plaats vormt tot het gebed. Indien het waar is dat de kristen kunstenaars – de grootsten onder hen tenminste – begeestering gevoeld hebben voor hun taak, even waar is het dat die begeestering menigeen onder hen op een vals spoor heeft gebracht, in dezen zin dat ze den allereersten eis ener kerk vergeten hebben en bouwkundige monumenten en musea oprichten in plaats van doelmatige bidplaatsen. Heerlijke ruimten maakten ze, maar geen ruimten om heerlijk te bidden..... (Pater Lucianus Ceyssens OFM).....dagboek

Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans (Weelde-Station)

Na het succes van de glasramen in Sint-Jan deed Eugene Yoors in 1931 opnieuw zijn intrede in Weelde en wel in de nieuwe parochiekerk van Weelde- Statie, Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans. De nieuwe kerk was een project van architect Ritzen uit Antwerpen. De aannemers waren J. Koks uit Baarle- Hertog en Versmissen uit Zondereigen. Voor de glasramen werd beroep gedaan op kunstglazenier **Eugeen Yoors** uit Antwerpen. Pastoor Kolen, Weeldenaar, had er het volste vertrouwen in, hij kende immers de glasramen van Sint-Jan in Weeldestraat. Een betere kunstenaar zou men niet vinden.

Yoors maakte op het koor van het kerkje zes glasramen met afbeeldingen van gekende profeten in felle kleuren: paars, blauw, groenrood, geel en bruin tegen een rode achtergrond.

Boven de ingang is er een raam in een modernistische interpretatie van de gotiek. De compositie is onderverdeeld in verschillende kleurvlakken: blauw, rood, paars, wit, bruin, geel, oranje en groen. Deze structuren worden ook herhaald in de ramen van de zijbeuken. Weelde-Statie kan fier zijn op zijn eenvoudige en stemmige kerk met kunstglasramen van een wereldberoemde glazenier.

Bron: kerkinventarisatie HeE Nicolaus Poppelius Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans Weelde-Statie 2015

Parochiekerk Sint-Michiel (Weelde-Centrum)

De hoofdzakelijk in gotische stijl gebouwde kerk van Sint – Michiel (1520-1529), het middelpunt van de geklasseerde site in Weelde, is de grootste en de oudste kerk van Weelde. De kerk heeft een prachtig interieur o.a. oude heilige beelden, prachtige preekstoel uit begin 19de eeuw, calvarie beeldengroep uit de 16de eeuw, biechtstoelen uit de eerste helft 19de eeuw, oude processievaandels tegen de pilaren en nog zoveel andere bezienswaardigheden. De glasramen zijn van Lou Asperslagh (°1893-†1949), een Nederlander die zich in België vestigde.

In 1939 nam pastoor Leopold Bouwen contact op met Eugene Yoors om in de Sint Michielskerk kunstglasramen te maken op het koor van de kerk. Yoors aanvaardde en creëerde er **drie glasramen**.

Links de H. MICHAEL en H. HELENA
Centraal het beeld van de "GOEDE HERDER"
Rechts H. JULIANA en H. LEOPOLD
Ze zijn allen in kleuren eigen aan Eugene Yoors.

De kerk heeft in haar 488 jaar bestaan heel wat doorstaan aan rampen, brand en bliksem- inslagen, telkens met grote schade maar ook telkens weer verrees zij in haar vroegere glorie.

Hoe gaat het verder met Eugeens leven?

De laatste jaren van zijn leven was Eugeen Yoors volledig blind.

Zijn echtgenote Magda Peeters, Vlaamse letterkundige en internationaal vredesactiviste, overleed te Antwerpen in 1989.

Eugeen Yoors, glazenier en kunstschilder overleed te Berchem (Antwerpen) in 1975.

Beiden werden begraven op de ereplaats voor kunstenaars van het Schoonselhof (Begraafplaats van de Stad Antwerpen te Hoboken). Bemerkt op de stèle van zijn zerk de pelgrimsstaf en de Sint-Jacobsschelp als symbool van de Pelgrimsbeweging die hij destijds mede heeft opgericht en die heel zijn denken en werken heeft bepaald.

We kunnen als volgt besluiten met dit eerbetoon aan Eugeen Yoors:

Weelde mag fier zijn op zijn parochiekerken, een voor een zijn het tempels van kunst en schoonheid, rust en gebed, van oud en nieuw. Zeker de moeite om al die schoonheid bij de een of andere gelegenheid te bewonderen, en vergeten wij dan zeker niet de kunstglasramen te bekijken, waar Eugeen Yoors zijn kleuren en licht, zijn overtuiging, zijn hart en ziel in wist te verwerken voor die goeie mensen van Weelde.

Algemene bronvermelding:

- KADOC
- ODIS
- Kerkinventarisatie en archivering van september 2015 tot en met oktober 2016, Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius
- Jo Govaerts, Eugène Yoors en de Rozenkruisers
- Constant Eeckels, De brandglasschilder Eugeen Yoors
- Kerken in Vlaanderen
- Huldeboek Eugeen Yoors, uitg. N.V. Leeslust 1930
- Foto's tenzij anders vermeld: archief HeE Nicolaus Poppelius en Luc Andries

Lief en Leed

Graag feliciteren wij met hun diamanten bruiloft (60 jaar):

De heer en mevrouw Bayens-Meyvis, te Ravels op 16 februari 2017

Graag feliciteren wij met hun gouden bruiloft (50 jaar):

De heer en mevrouw Heyns-Caers, te Ravels op 15 april 2017

Onze deelneming betuigen wij bij het overlijden van:

Jos Versteynen, echtgenoot van Julia Woestenburg, overleden te Turnhout op 11 februari 2017

Mia Appels, overleden te Turnhout op 16 februari 2017

Cyriel Lambregts, echtgenoot van Jeanne Schoenmaekers, overleden te Turnhout op 3 april 2017

Ad Stokmans, levenspartner van Liesbeth Stil, overleden te Poppel op 15 maart 2017

Irma Bols, echtgenote van Jos Ruts, overleden te Leuven op 5 mei 2017

*Om zeker te zijn dat we niemand vergeten te vermelden, vragen wij u ons op de hoogte te brengen via één van de bestuursleden,
e-mail of briefje aan: Nicolaus Poppelius, Dorp 64, 2382 Ravels-Poppel*

Voorbij Activiteiten

Door: Bas Van Haeren

Daguitstap 2017

Op donderdag 6 april trokken we met een “volle” bus richting Antwerpen.

Bij aankomst werden we eerst nog getrakteerd op een tas koffie/thee met heerlijke koffiekoeken.

Daarna togen we naar het “Vlinderpaleis”. Dit imposante gebouw herbergt “Justitie” in een modern jasje.

We werden er rondgeleid door twee uiterst bekwame dames welke de vele details van het gebouw, maar ook de werking van Justitie, aan ons konden vertellen.

Uniek aan deze daguitstap was het bijwonen van een zitting van de rechtbank.

Na het middagmaal, welke door ieder werd gesmaakt, stapten we de bus op en deze bracht ons naar “De parel der Kempen”. In Westerlo werden we verwacht aan het kasteeldomein van de Prinselijke familie de Merode.

Ook hier werden we door bekwame gidsen door het grote kasteel en haar geschiedenis geleid.

Prins Simon (sinds 2006 namens de prinselijke familie de verantwoordelijke voor het familiedomein in Westerlo) kwam onze groep even begroeten voordat hij met zijn dochtertjes naar Brussel vertrok.

We mogen ook dit jaar weer terugkijken op een mooie, leerzame en interessante daguitstap!
Een foto impressie:

Een groepsfoto op de trappen van het hoofdgebouw: de Donjon.

Erfgoeddag

Zoals ieder jaar gaan de deuren van ons Museum Aan de Grens (MAG) 't Kaske ook op Erfgoeddag extra open. We sloten aan bij het jaarthema "ZORG" en er kon reeds een voorproefje genomen worden van de nieuwe thematentoonstelling "Zorg in Ravels door de eeuwen heen".

Bedankingsdag voor de werkende leden

Sinds enkele jaren houden we voor onze werkende leden, d.w.z. de vrijwilligers die onze vereniging bij al haar taken en werkzaamheden helpende handen bieden, een bedankingsmoment.

Dit jaar trok deze groep naar het "Ei" van Weelde, het historische hart van het "Hof ten Bergen".

Onder leiding van Marinus Willems verkenden ze dit mooie stukje Weelde.

Vanaf het Heilig Hartplein trok het via de Dreef naar de Sint Michielskerk waar de koster de kunstschaten voor deze gelegenheid uit de kluis heeft gehaald. De geschiedenis en bijzonderheden van dit Godshuis werden belicht.

Nadien werd er nog een bezoek gebracht aan de voormalige pastorie alwaar we thans ontvangen worden door "Talandier".

Officiële opening nieuwe thematentoonstelling “Zorg in Ravels door de eeuwen heen”

Voorafgegaan door een informeel samenzijn, genietend van het heerlijke zonnetje rondom de kiosk, werd onze nieuwe thematentoonstelling voor leden en genodigden officieel geopend.

Het welkomstwoordje van onze voorzitter:

Geachte Heer burgemeester, schepenen, raadsleden en genodigden.
Mag ik u allen welkom heten op de opening van de tentoonstelling Zorg in Ravels doorheen de eeuwen.

ZORG is belangrijk vandaar dat men naar jaarlijkse gewoonte de tweede zondag van mei MOEDER viert.

Tegenwoordig kunnen we niet meer om **ZORG** heen.
Zo kennen we tussen 8 en 23 mei:
de week van de kraamzorg,
internationale verpleegsterdag (verjaardag van Florence Nightingale)
moederdag
internationale dag van het gezin
en de week van de opvoeding
In amper twee weken wordt **ZORG** in de bloemetjes gezet!
Zou het kunnen dat deze jaarlijks weerkerende aandacht voor **ZORG** onze bekommernis opeist?

Ik wil daarom even stilstaan bij een **viertal** punten

Ten eerste

Met de tentoonstelling die straks na afloop van de toespraken wordt geopend, tonen we aan dat **Zorg** van alle tijden is.
We hebben vastgesteld dat ongeveer 1300 jaren geleden al aan zorg gedaan werd.
Vanaf de Middeleeuwen tot het begin van de Franse periode werd de **Armenzorg** vooral verleend door de Kerk.
Vanaf de Napoleonische tijd werd aan de christelijk geïnspireerde werking een einde gemaakt en werden de **Heilige Geesttafels of Armendispen** vervangen door het “**Bureau de Bienfaisance**” of het bureel van weldadigheid.
Later in de 20ste eeuw worden deze weldadigheidsburelen of armenbesturen de **Commissie van Openbare Onderstand** geheten.
Datzelfde **C.O.O.** wordt nog later in de 20ste eeuw getransformeerd tot **O.C.M.W.** of Openbaar centrum voor Maatschappelijk Welzijn.
Deze centra worden tegenwoordig geleid door professionelen, in tegenstelling tot een nog niet zo’n ver verleden was de armenzorg in handen van welwillenden, begoede en bezorgde mensen.

Een **tweede** punt waar ik verder wil op ingaan is dat:
de fusie van onze 3 gemeenten ondertussen al 40 jaar een feit is
Maar weten jullie ook dat:
Onze Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius ook 40 jaar geleden is opgericht?
De eerste overkoepelende vereniging van onze **AA-VALLEI gemeente!**
In de voorbije jaren heeft zij veel ZORG verleend aan het Erfgoed van ons allen
Wekelijks krijgen wij schenkingen toegestopt waarvan de schenkers weten dat wij er ZORG voor zullen dragen.

En dit brengt ons bij het **DERDE** punt
Door de grotere vraag naar informatie voor stamboomonderzoek, fotomateriaal, oude documenten enzoverder, wordt er van onze Erfgoedmedewerkers meer verlangd.
Dit gaat niet alleen over man-of vrouwkracht maar ook over competenties en infrastructuur.
Gezien het eerder aangehaalde feit dat we wekelijks schenkingen ontvangen, impliceert dat de opslagruimten en de bibliotheek barstensvol zitten. We zeggen wel eens dat: “het pastoriegebouw van de Statie geschraagd en gestut wordt door ons archief en depot”.
Geachte Heer burgemeester en college, bij deze wenst onze 40 jaar oude vereniging u allen te danken voor de ondersteuning die we al die jaren hebben mogen ondervinden en ontvangen vanuit het gemeentebestuur en ik meen te mogen zeggen dat we de laatste jaren elkaar goed aanvullen in onze ZORG voor het erfgoed.
Getuige daarvan de verschillende partnerschappen met de gemeente zoals de herinrichting van de begraafplaatsen, de pastorijs tuin te Poppel en nog andere.

Ten **vierde** zou ik voor diegenen die nog nooit in ons depot, archief en BIB geweest zijn te Weelde-Statie het volgende willen vertellen: we zijn al enkele jaren bezig met de toekomst: dat wil zeggen de digitalisatie van heel wat rouwprentjes, rouwbrieven, foto’s, boeken, voorwerpen enzoverder...ten einde de collectie digitaal te ontsluiten.

Dit gebeurt meestal op dinsdagmorgen. Meestal is het er een **mierennest**

Dan zitten we vaak met een tiental mensen tussen de boeken en de geschenken voorwerpen noest te poetsen en te werken om verschillende projecten en aanvragen in te vullen.

In al deze projecten zetten we en hebben we onze tanden gezet samen met Erfgoed Noorderkempem, provincie Antwerpen, de gemeente, de zes parochies van Ravels en nog vele anderen. Tussendoor hebben we het perron, het Bels Lijntje en de omgeving van het oude station in Weelde -Statie opgeschoond.

Voor dit alles zou ik graag iedereen hartelijk willen danken

Graag een applaus voor al deze ZORGENDE mensen!

Na deze verwelkoming kreeg onze burgemeester, de heer Walter Luyten, het woord.

Onze burgemeester kon zich duidelijk vinden in de woorden van de voorzitter en beaamde dat er door de vele jaren heen “zorgende” mensen zijn geweest in onze gemeente, en gelukkig op de dag van vandaag nog steeds.

Onze Heemkunde- en Erfgoedvereniging heeft haar eigen verantwoordelijkheid in de “zorg” rondom de plaatselijke geschiedenis. Terecht mogen we trots zijn op de vele vrijwilligers die zich hier voor inzetten.

Nu was het moment aangebroken om de officiële openingshandeling te verrichten en verplaatste iedereen zich naar het “Museum Aan de Grens” ’t Kaske.

Een foto impressie:

Heemkundequiz 2017

De antwoorden op de vragen van Heemkundequiz 2017:

*Kerk van Onze Lieve Vrouw van de H. Rozenkrans te Weelde-Station

*Eugeen Yoors

*De kerk werd gebouwd in 1931 en in gebruik genomen in 1932.

Dank voor uw deelname.

De winnaar zal in de loop van de zomer gecontacteerd worden.

**Heemkunde- en Erfgoedvereniging
Nicolaus Poppelius
vzw**

BESTUUR:

Voorzitter:	Luc Andries, Pastoor Coolsstraat 15, 2382 Ravels	0474 97 17 27
Secretaris:	Rina van der Vloet, Mierdsedijk 70, 2382 Ravels	014 655588
Penningmeester:	Ries van der Linden, Tilburgseweg 75, 2382 Ravels	014 478066
Leden:	Ad Rens, Klein Goorbeek 2, 2382 Ravels	014 659958
	André Van Gils, Steenweg op Weelde 118, 2382 Ravels	014 656893
	Bas Van Haeren, Deenakkers 1, 2381 Ravels	014 699126
	Mieke Van Hauteghem, Schatrijt 2, 2382 Ravels	014 687332
	Magda Vloemans, Turnhoutseweg 2, 2381 Ravels	014 655156
	Marinus Willems, Weeldestraat 154, 2381 Ravels	014 655728
	Cis Vissers, Lindenlaan 8, 2382 Ravels	014 656750
	Harry Vrijzen, Eikenlaan 15, 2382 Ravels	014 656420

REDACTIEADRES:

Bas Van Haeren, Deenakkers 1, 2381 Weelde, 014 699126

redactie@nicolaus-poppelius.be

Voor informatie in verband met de inhoud van dit tijdschrift,
de vormgeving of verschenen teksten kunt u steeds terecht op het redactieadres.
Wenst u een tekst of een idee voor publicatie aan te bieden, dan kunt u dit ook doen via een bestuurslid.
(Iedere auteur is verantwoordelijk voor de ingestuurde werken.)

CONTACTGEGEVENS:

Adres: Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw, Dorp 64, 2382 Ravels-Poppel

Bankrelatie:

Rekeningnummer: 733-3522204-67

IBAN: BE93 7333 5222 0467

BIC code: KREDBEBB

Museum: Heemkundemuseum "Het Kaske", Dorp 64 te 2382 Poppel,

is open elke tweede zondag van de maand van 14u. tot 17 uur.

In december, januari en februari is het museum gesloten.

Wel zijn er in deze wintermaanden bezoeken mogelijk op afspraak.

Groepsbezoeken kunnen aangevraagd worden via het reserveringsformulier
dat u kunt vinden op onze website.

Aanvragen kunnen natuurlijk ook gedaan worden per brief (zie hierboven voor het adres).

Archief- en Documentatiecentrum: Bredaseweg 46, 2381 Weelde-Station

Te bezoeken na afspraak: voorzitter@nicolaus-poppelius.be

Website: <http://nicolaus-poppelius.be>

Facebook: www.facebook.com/NicolausPoppelius

